

Kroniek Sint Aegten

Erfgoedcentrum Nederlands kloosterleven

Ten Geleide

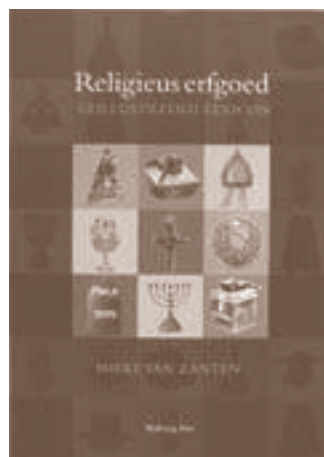
Bij de afsluiting van 2008 en het begin van een nieuw jaar, wenst de redactie u fijne feestdagen en alle goeds voor 2009!

2008 Jaar van het religieus erfgoed

Het jaar 2008 is bijna ten einde, een goed moment om even stil te staan bij opmerkelijke gebeurtenissen. Voor het erfgoedcentrum was dat onder andere *2008 Jaar van het religieus erfgoed*. Op initiatief van de Stichting Kerkelijk Kunstbezit Nederland (SKKN) en van provinciale erfgoedhuizen werd 2008 uitgeroepen tot jaar van het religieuze erfgoed, hetgeen heeft geleid tot talrijke activiteiten overal in Nederland. Het erfgoedcentrum in St. Agatha kreeg er al gauw mee te maken: op de dag van de opening, 17 januari 2008, was 's morgens reeds om 7.00 uur de NOS Radio aanwezig voor een rechtstreekse uitzending. Later op de dag kwamen er tv-journalisten van het

NOS-journaal. Deze uitzendingen vormden de aanleiding voor weer andere opnames, later in het jaar, waaronder gesprekken in de Radio 5 programma's *Het klooster* en *Verum, bonum, pulchrum*. Het jaar van het religieus erfgoed heeft de aandacht voor Klooster Sint Aegten vergroot: media, de organisatoren van evenementen en de redacties van tijdschriften - waaronder het *Archievenblad*, *Rk.kerk.nl*, en het *Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis* - kwamen uit zichzelf naar ons toe. En op 4 april vond in Breda de presentatie plaats van het boek *Religieus erfgoed uit kerken en kloosters in de Lage Landen*, een lexicon geschreven door Mieke van Zanten, conservator van de Stichting Sint Aegten. Veel van de afgebeelde voorwerpen zijn afkomstig uit de collecties van St. Agatha.

Het themajaar is ontstaan uit bezorgdheid voor de toekomst van het religieuze erfgoed in Nederland. Veel huidige eigenaren van kerken, van kloosters en van het roerende erfgoed dat zich daarin bevindt, kunnen dit erfgoed in de nabije toekomst niet zelf of niet alleen blijven beheren. De bedoeling van dit jaar was om mensen binnen en buiten de religieuze tradities bewust te maken van de betekenis van religieus erfgoed voor de Nederlandse samenleving. Er zijn initiatieven nodig om belangrijk erfgoed voor de samenleving te behouden, door de samenwerking van

verschillende partijen - kerken, burgers en overheid - en door het zoeken naar goede her- of nevenbestemmingen. Om de creativiteit van de betrokken partijen te stimuleren, riepen verschillende gemeenten en provincies in 2008 een subsidieregeling in het leven voor activiteiten met betrekking tot religieus erfgoed. Klooster Sint Aegten vroeg en kreeg subsidie om de kloostertuinen onder de aandacht te brengen. Bij gelegenheid van de Open monumentendag werd er in september op het kloosterterrein een informatiebord geplaatst, over de opzet en de geschiedenis van de fraaie kloostertuinen. Meer informatie konden de bezoekers vinden in een kleurrijke brochure.

Je kunt gerust stellen dat de Nederlandse religieuzen voorop lopen in het maken van plannen voor de toekomst van hun erfgoed. Zij zijn de fase van het constateren van een probleem allang voorbij. In de afgelopen dertig tot veertig jaar hebben honderden kloostergebouwen een nieuwe bestemming gekregen, en voor de kloosters die in de komende tijd nog zullen worden gesloten, is er speciale aandacht binnen de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR). Ook wat betreft het roerend religieus erfgoed - archieven, boeken, voorwerpen en audiovisueel materiaal - zijn er beleidskeuzes gemaakt. De religieuzen hebben met z'n allen al jaren gewerkt aan de selectie van materiaal dat als kloosterlijk erfgoed behouden moet blijven, aan het beschrijven daarvan, en aan een concrete mogelijkheid om dit erfgoed te beheren en zichtbaar te houden in een eigen erfgoedcentrum. Klooster Sint Aegten was in het afgelopen jaar dan ook herhaaldelijk te vinden in het rijtje van *best practices*, oftewel goede voorbeelden.

Als vertegenwoordigster van het erfgoedcentrum werd ik uitgenodigd om mee te denken in een Werkgroep Roerend Erfgoed. Die groep maakte deel uit van een traject dat moest leiden tot een strategisch plan voor het religieus erfgoed in Nederland, op verzoek van minister Plasterk. De gesprekspartners zijn vertegenwoordigers vanuit de kerken, overheidsinstanties en religieuze musea. Het strategisch plan werd op 18 december, tijdens de slotzitting van het jaar van het religieus erfgoed in Middelburg, aan de minister aangeboden, onder de titel *Geloof in de toekomst!*. Om te bekijken hoe de Nederlandse religieuzen aan hun roerend cultuurbezit gezamenlijk een goede toekomst proberen te geven, kwamen de auteur van het plan, de heer Nico Nelissen, en twee bestuursleden van het *Jaar van het religieus erfgoed*, de heren Wim Eggenkamp en Eduard Kimman

sj, begin september naar St. Agatha. We hebben hen geïnformeerd over de weg die we al gegaan zijn en de stappen die nog voor ons liggen. Hopelijk kan het strategisch plan ons ondersteunen bij de verdere uitbouw van Klooster Sint Aegten. De tekst van het plan is sinds 18 december zowel in gedrukte vorm als *online* beschikbaar (www.2008re.nl).

> Marga Arendsen

Restauratie poortgebouw

Na een lange weg van overleggen, plannen maken en plannen bijstellen, is in december aan het aannemersbedrijf Van Niftrik uit Rosmalen de opdracht gegund voor de restauratie van het poortgebouw

Poortgebouw klooster St. Agatha

van het klooster. Daarbij gaat het om de doorgang bij de poort, met aan de ene kant een zaaltje met toebehoren en aan de andere kant vertrekken die als woning zijn ingericht. Het bestuur van de Stichting Sint Aegten heeft het initiatief genomen om deze ruimten en een aansluitend deel van de kloostermuur te restaureren. De gebouwdelen verkeren in slechte staat. Na overleg met verschillende partijen zijn uiteindelijk de subsidies verkregen die een renovatie mogelijk maken, van met name de Rijksmonumentendienst, de provincie Noord-Brabant en de Kommissie Onderlinge Solidariteit (KOS) van de Nederlandse religieuzen. Het architectenbureau De Twee Snoeken, dat ook het nieuw gebouwde archiefdepot heeft ontwikkeld en de plannen voor renovatie van de westvleugel, heeft een ontwerp gemaakt.

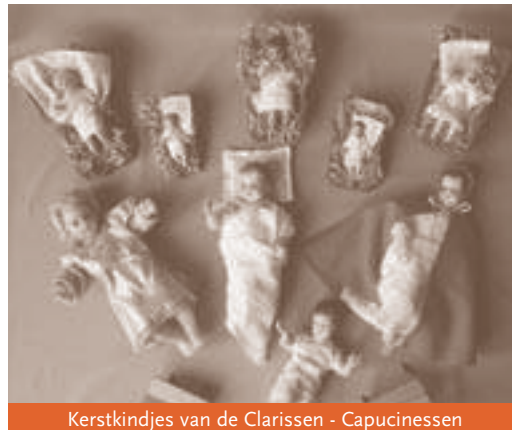
Na de restauratie, die een groot deel van 2009 in beslag zal nemen, krijgen de ruimten een meer-voudige bestemming. Erfgoedcentrum Klooster

Sint Aegten gaat het poortgebouw benutten als bezoekerscentrum voor het erfgoedproject in St. Agatha. Bezoekers kunnen er terecht voor informatie over (de geschiedenis van) het klooster en over de activiteiten die er plaats vinden. Daarnaast zullen, zoals voorheen, de verenigingen van St. Agatha het gebouw gebruiken voor hun activiteiten. Het kloostercomplex krijgt met deze renovatie een waardige 'voorkeur'. We houden u in volgende afleveringen van deze *Kroniek* van de vorderingen op de hoogte.

Uit de collectie

Voordat ze naar St. Agatha kwamen, werden ze jarenlang zorgvuldig bewaard in oude Verkade koektrommels: deze wassen Kerstkindjes, gemaakt door de Clarissen-Capucinessen in Babberich. Enkele maanden geleden werden ze ons gebracht, als een van de laatste schatten die uit handen werden gegeven. In de koektrommels lagen ze op watten, maar kribjes - van triplex en van papier maché - en stro werden eveneens meegebracht. De kindjes lijken op elkaar, maar toch zijn er geen twee hetzelfde.

Ze hebben verschillende formaten, verschillende gezichtjes, verschillende kleertjes en haren. De zusters maakten deze wassen beeldjes om inkomsten te verwerven. Met Kerstmis hadden zij zelf ook een kindje op hun kamer, en stonden de Kerstkindjes her en der in de kloostergangen. Bij deze kindjes werden kerstliedjes gezongen. Nu staan ze in een vitrine, in de hal van het erfgoedcentrum, en vertederen de vele voorbijgangers. Ze wensen ons en u een Zalig Kerstfeest!

Kerstkindjes van de Clarissen - Capucinessen

Originele verpakking

Kwartaaljournaal

- ▶ Op dinsdag 14 oktober werd het archief van de Nederlandse provincie van de dominicanen overgebracht van Berg en Dal naar St. Agatha. Het archief telt 180 strekkende meter en behoort tot de omvangrijkste collecties van het erfgoedcentrum.
- ▶ Op donderdag 23 oktober bracht een verhuizer het archief van de Broeders Penitenten vanuit Tilburg naar St. Agatha.
- ▶ Op woensdag 5 november organiseerde de vaste staf een bezichtiging van het erfgoedcentrum voor alle vrijwilligers en hun partners. De ruim twintig vrijwilligers helpen doorgaans bij een bepaald onderdeel van de werkzaamheden. Deze middag heeft hen zicht geboden op het totaal aan activiteiten.
- ▶ Op 7 november werden het archief en de voorwerpencollectie van de Dominicanessen van Mariadal vanuit Nijmegen overgebracht naar St. Agatha.
- ▶ Op dezelfde dag arriveerde het archief van het redemptoristenklooster 'de Nebo' in Nijmegen, als aanvulling op de ca. 200 meter archiefmateriaal die al in St. Agatha aanwezig was. Ook de Franciscanessen van Oirschot brachten in dit kwartaal aanvullingen op hun archief.
- ▶ Op 13 november informeerde Marga Arendsen de algemene vergadering van de KNR over de stand van zaken betreffende Klooster Sint Aegten.
- ▶ Op 14 en 15 november woonde Olga Minkema twee studiedagen bij in het KADOC in Leuven: over de zorg voor 'religieuze archieven' in diverse archiefbewaarplaatsen en over audiovisueel materiaal in kloosterarchieven.
- ▶ Op zaterdag 15 november bezochten drie medewerkers van het erfgoedcentrum een symposium in Eindhoven, ter gelegenheid van de honderdste verjaardag van de Zusters van Liefde van Jezus en Maria in Nederland. Motto van het symposium was: handen gevouwen, handen uit de mouwen.
- ▶ Op zaterdag 22 november bezochten medewerkers van het erfgoedcentrum de première van een film over het (voormalige) Claraklooster in 's-Hertogenbosch.

Gespreksgroep 9 december 2008

- ▶ Op 24 en 25 november arriveerden de eerste delen van het archief van de Paters van het H. Sacrament (Brakkenstein, Nijmegen) in St. Agatha.
- ▶ Op 28 november hield de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond (KNOB) in St. Agatha een studiedag over kloostertuinen en over kloostergemeenschappen in kastelen en buitenplaatsen. De ruim 80 bezoekers werden daarna rondgeleid door het erfgoedcentrum.
- ▶ Op 5 december werd, na maanden van onderhandelingen, de opdracht voor restauratie van het poortgebouw verstrekt aan aannemersbedrijf Van Niftrik uit Rosmalen.
- ▶ Op dinsdag 9 december vond de algemene vergadering plaats van de religieuze instituten die bij het erfgoedcentrum zijn betrokken. 's Ochtends stond de publieksinrichting van het centrum op de agenda, die in de komende jaren gerealiseerd zal worden. Jan van Laarhoven, voormalig directeur van het

Bijbels Openluchtmuseum en het Noord-Brabants museum, hield een uitdagende inleiding over wat er zoal komt kijken bij een museale inrichting. De 85 aanwezigen bespraken dit onderwerp daarna in kleine groepen. Het thema zal in volgende *Kronieken* zeker terugkeren.

- ▶ Op donderdag 11 december vond in Nijmegen de feestelijke presentatie plaats van deel twee van de *Bibliografie van Katholieke Nederlandse Periodieken (BKNP)*, een monnikenwerk van de hand van Otto Lankhorst, bibliothecaris van Klooster Sint Aegten.
- ▶ Op vrijdag 12 december was er in St. Agatha een studiedag over religieuzen en wetenschap, georganiseerd door de Stichting Echo. Ca. 50 onderzoekers, religieuzen en andere belangstellenden bogen zich over dit thema, aan de hand van inleidingen en in gespreksgroepen.

Voor de huishoudelijke dienst was december een drukke maand

Colofon

Deze kroniek wordt uitgegeven door de stichtingen
Erfgoed Nederlands Kloosterleven en Sint Aegten
ISSN: 1872-5260

Redactie:

M. Arendsen, J. Arts, O. Lankhorst,
C. Rademaker ssc, J. Wijnen ofmCap

Adres:

Kroniek Sint Aegten
Kloosterlaan 24
5435 XD St. Agatha
Tel. 0485 - 31 10 07
E-mail: info@kloostersintaegten.nl
Website: www.kloostersintaegten.nl

Logo: F. Bull osc

Ontwerp, lithografie en druk:
Drukkerij Tielen bv, Boxtel

- ▶ Op donderdag 18 december woonden Otto Lankhorst en Marga Arendsen in Middelburg de landelijke afsluiting bij van *2008 Jaar van het Religieus Erfgoed*. Op zaterdag 20 december bezochten Olga Minkema en Marga Arendsen de slotbijeenkomst van dit jaar voor de provincie Noord-Brabant, in Oirschot.

- ▶ Op 19 december vergaderden alle stichtingsbesturen, waarna zij bijeenkwamen voor de jaarlijkse Kerstborrel, tezamen met medewerkers, vrijwilligers en bewoners van het klooster. Op deze dag bezocht ook de burgemeester van Cuijk met een gezelschap het erfgoedcentrum voor een inleiding en een rondleiding.

- ▶ In het vierde kwartaal bezochten 45 personen de studiezaal voor onderzoek in archieven en publicaties. 236 belangstellenden werden in het centrum rondgeleid.

